

2020-2021

Fundament van het onderwijs op locatie Hesselanden

J. van de Vooren & M. Zuiderveld

Onderwijs

1-1-2020

Inleiding.....	2
Locatie Hesselanden	2
Beredeneerd aanbod	2
1. Instroom.....	3
2. Plaatsing.....	4
3. Volgen van de ontwikkeling.....	5
3.1 Groepsplannen en Individueel Ontwikkelingsplannen (IOP)	5
3.2 Onderwijsbehoeften	6
3.3 DORR	6
4. Methodes	7
5. Toetsen.....	8
6. Planmatig handelen	9
7. Zorg	10
8. Uitstroom	11
Bronnen.....	12

Inleiding

Locatie Hesselanden

Op obs de Brink, locatie Hesselanden wordt onderwijs gegeven aan kinderen van 4 tot en met 12 jaar woonachtig op de gezinslocatie (vanaf nu GLO) van het COA in Emmen. Op de GLO wonen voornamelijk uitgedeelde gezinnen. De kinderen die langer dan een jaar in Nederland zijn en de Nederlandse taal voldoende beheersen (Mondeling Nederlands Nieuw voldoende afgerond) gaan naar locatie Hesselanden. De kinderen die korter dan een jaar in Nederland zijn, die nog Nederlands moeten leren worden geplaatst op onze andere locatie, het Expertisecentrum voor Anderstaligen (vanaf nu ECA). Voor een onderbouwing van het onderwijs op het ECA, zie "Fundament van het onderwijs op het Expertisecentrum voor Anderstaligen".

Beredeneerd aanbod

Voor verreweg de meeste kinderen geldt dat ze met een (leer)achterstand op locatie Hesselanden zijn binnengekomen. De leerlingen wonen (en hebben gewoond) in suboptimale omstandigheden en ervaren veel onrust en negativiteit. De dreigende uitzetting en het daadwerkelijk vertrekken van medebewoners speelt altijd een rol in het leven van de leerlingen en heeft invloed op de leerprestaties van de leerlingen. (zie verder "Beschrijving van een 'GLO'-basisschool)

In dit fundament voor locatie Hesselanden is het onderwijsaanbod beschreven. In Nederland is er geen gestandaardiseerd leerstofprogramma voor deze specifieke doelgroep. Een goed beredeneerd leerstofaanbod is daarom van groot belang op locatie Hesselanden, het draagt bij aan de kwaliteit van het onderwijs. In dit document wordt beschreven hoe in de praktijk op locatie Hesselanden wordt gewerkt.

1. Instroom

Alle kinderen van 4 tot en met 12 jaar die op de GLO in Emmen wonen gaan naar locatie Hesselanden.

Figuur 1: Instroom leerling

De kinderen blijven op locatie Hesselanden totdat ze naar een andere reguliere school gaan omdat ze verhuizen of totdat ze uitstromen naar Speciaal Onderwijs, Speciaal Basisonderwijs of voortgezet onderwijs.

2. Plaatsing

Een leerling wordt, onafhankelijk van het niveau, bij voorkeur geplaatst in de leeftijdsgroep.

Om het kind binnen de leeftijdsgroep op het juiste niveau te plaatsen vragen wij het onderwijskundig rapport en mogelijk advies van de vorige school. Als er geen gegevens bekend zijn van het onderwijsverleden in Nederland dan nemen we toetsen af voor rekenen en lezen. Voor rekenen nemen wij de methodegebonden toetsen van Alles Telt af en bij sommige leerlingen de mijlpalentoets. Er wordt doorgetoetst zodat we op, voor de leerling, het hoogst mogelijke niveau kunnen onderwijzen. Voor lezen nemen we de DMT- en de AVI-toets af. Bij plaatsing wordt woordenschat alleen getoetst als er twijfel bestaat over plaatsing in een reguliere groep op de Hesselanden of dat de leerling moet worden geplaatst op het ECA.

In de meeste gevallen komt de leerling in een reguliere klas van locatie Hesselanden, in sommige gevallen betekent dit dat het kind op het ECA geplaatst wordt om het Mondeling Nederlands te verbeteren.

3. Volgen van de ontwikkeling

3.1 Groepsplannen en Individueel Ontwikkelingsplannen (IOP)

Groepsplannen

Het leerstofaanbod van de leerlingen op de reguliere leerlijn wordt in groepsplannen beschreven.

IOP

De tweede, derde en vierdejaars- nieuwkomers hebben een individueel ontwikkelplan (IOP). Het niveau van de lessen die de leerling volgt is afhankelijk van de individuele leerlijn op het IOP.

Als een leerling wordt aangemeld krijgt het kind een Individueel Ontwikkelingsplan (vanaf nu IOP). Anders dan in een ontwikkelingsperspectief zoals beschreven in de Analyse “Waardering en opbrengsten” van het Ministerie van Onderwijs wordt hierin geen uitstroomperspectief voor eind groep 8 beschreven maar een perspectief voor het lopende schooljaar.

In het IOP wordt de beginsituatie van de leerling beschreven. Niet alleen de schoolse beginsituatie wordt beschreven maar ook de sociale.

Het IOP dat voor de leerling wordt opgesteld is gebaseerd op de schoolse geschiedenis van de leerling. We gebruiken hiervoor uitgewerkte leerlijnen (model ECA Emmen) als leidraad. Deze leerlijnen hebben we doorgetrokken tot 160 weken omdat een kind na vier jaar in staat moet zijn om het onderwijs te volgen zoals een gemiddeld Nederlands kind dat kan.

De leerlijnen op locatie Hesselanden zijn gebaseerd op de volgende zeven leerlijnen:

- Leerlijn 1: aanvankelijk lezen (groep 3 leerling)
- Leerlijn 2: middenbouw (6-7 jaar, 7-8 jaar, 8-9 jaar) niet geletterd onderbouw
- Leerlijn 3: middenbouw (6-7 jaar, 7-8 jaar, 8-9 jaar) geletterd taalverwant gebied onderbouw
- Leerlijn 4: middenbouw (6-7 jaar, 7-8 jaar, 8-9 jaar) geletterd niet taalverwant gebied onderbouw
- Leerlijn 5: bovenbouw (9-10 jaar, 10-11 jaar, 11-12 jaar) geletterd taalverwant gebied bovenbouw
- Leerlijn 6: bovenbouw (9-10 jaar, 10-11 jaar, 11-12 jaar) geletterd niet taalverwant gebied bovenbouw
- Leerlijn 7: bovenbouw (9-10 jaar, 10-11 jaar, 11-12 jaar) niet geletterd bovenbouw

De leerling wordt bij aanmelding in een leerlijn geplaatst op basis van de leeftijd van de leerling, het land van herkomst en de onderwijshistorie (zowel in het land van herkomst als in Nederland) van de leerling.

Heeft de leerling onderwijs gehad in het land van herkomst dan is de leerling geletterd. De leerling komt uit een niet taalverwant gebied wanneer het land van herkomst bijvoorbeeld Rusland, China, Afghanistan of Irak is. De leerling komt uit een taalverwant gebied wanneer het land van herkomst bijvoorbeeld Amerika of Duitsland is.

Voorgaande informatie blijft belangrijke informatie omdat we daardoor in staat zijn om goede uitspraken te kunnen doen over de ontwikkeling van de leerling.

In het IOP wordt de leerlijn van een individuele leerling per vak per schooljaar uitgezet. Er wordt een leerlijn beschreven voor technisch lezen, taal spelling, taal woordenschat, rekenen en sociaal-emotionele vorming.

Het eerste gedeelte van het IOP is een weergave van de leerlijn per vak. Er wordt beschreven welke leerstof wordt behandeld en wat de te behalen doelen zijn in vier periodes van tien weken.

In het tweede gedeelte van het IOP wordt geëvalueerd hoe het de voorgaande tien weken is gegaan en welke (kindspecifieke) acties er vervolgens de komende tien weken moeten worden ingezet.

Bij een reguliere ontwikkeling hebben we twee evaluatiemomenten per jaar: januari en juni. Bij leerlingen die afwijken van de reguliere leerlijn evalueren we het IOP vier keer per jaar.

Het leerstofaanbod, de onderwijsbehoeften en de didactische aanpak van leerlingen die op de reguliere leerlijn werken, staan beschreven in groepsplannen. Met de reguliere leerlijn bedoelen we leerlingen die 160 weken onderwijs in Nederland hebben gehad en functioneren op het niveau van de groep waarin zij geplaatst zijn. Op de Hesselanden wordt gewerkt met groepsplannen voor rekenen, lezen, begrijpend lezen, taal/spelling en woordenschat.

3.2 Onderwijsbehoeften

Na twee weken wordt de observatie van de kindkenmerken op het IOP ingevuld. Daarbij worden de beschermende en de belemmerende factoren beschreven. Op deze manier ontstaat een goed beeld van de veranderingen en de ontwikkelingen van het kind, om de totale ontwikkeling van het kind te kunnen ondersteunen. Ook in de groepsplannen worden beschermende en belemmerende factoren beschreven. Deze worden tweemaal per jaar geëvalueerd, geanalyseerd en bijgesteld. Dit gebeurt na de toetsmomenten in januari en juni.

Er worden door elke leerkracht ook zorgnotities bijgehouden. Hierin worden alle opvallende zaken over en van een kind beschreven. De zorgnotities worden in Esis bijgehouden.

3.3 DORR

Voor het dagelijks en systematisch observeren en registreren van het onderwijsaanbod in de onderbouw en de opbrengsten daarvan gebruiken we in de onderbouw DORR. Evaluaties worden in drie periodes in DORR-digi bijgehouden. Deze periodes lopen tot november, maart en juni.

4. Methodes

Op locatie Hesselanden worden de volgende methodes gebruikt:

Voor aanvankelijk technisch lezen wordt de methode Veilig Leren Lezen (KIM-versie) gebruikt. Ter ondersteuning wordt er gebruik gemaakt van

- Klankgebaren van de methode Staal
- Zien is snappen (groep 1 t/m 4)
- De bovenkamer (groep 5 t/m 8)

Lekker Lezen wordt voor voortgezet technisch lezen gebruikt. Ter ondersteuning wordt er gebruik gemaakt van

- Zien is snappen

Voor de leerlijn taal (spelling en woordenschat) wordt gebruik gemaakt van

- Veilig Leren Lezen
- Staal
- Stenvertblokken
- Gynzy

Ter ondersteuning wordt er gebruik gemaakt van

- Zien is snappen (groep 1 t/m 4)
- De Bovenkamer (groep 5 t/m 8)
- Speel je wijs
- Klankgebaren van de methode Staal

Uit ervaring en volgens de theorie blijkt dat wanneer het Nederlands fonologisch nog niet goed is het spellingsniveau niet gelijk opgaat met het technisch lezen niveau zoals bij NT1-leerlingen. Hiermee is met het opstellen van de leerlijn rekening gehouden. Verder wordt er gewerkt volgens de afspraken die zijn opgesteld in het Taal-leesbeleidsplan Hesselanden.

Voor begrijpend lezen en woordenschat wordt gebruik gemaakt van Nieuwsbegrip en wordt er gewerkt volgens de afspraken die zijn opgesteld in het Taal-leesbeleidsplan Hesselanden.

Op locatie Hesselanden wordt Snappet voor rekenen gebruikt. Er wordt gewerkt vanuit de leerdoelen. Ter ondersteuning wordt er gebruik gemaakt van:

- Met Sprongen Vooruit
- Ajodakt rekenen
- Gynzy

Verder gebruiken we de volgende methodes:

- Pennenstreken voor schrijven.
- Kinderen en hun sociale talenten voor sociaal-emotionele vorming
- Één, twee, drie, zing.
- Veilig Verkeer Nederland

5. Toetsen

De methodeafhankelijke toetsen worden afgenomen zoals aangegeven in de methode. De methodeonafhankelijke toetsen worden twee keer per jaar, in januari en in juni afgenomen. (Zie onderstaand schema.

Voor de leerlingen met een IOP geldt dat er vier keer per jaar een toetsmoment is. Wij gaan bij het IOP uit van periodes van tien weken. Na elke tien weken is er een evaluatiemoment.

Kinderen die tussen de toetsmomenten binnenkomen, worden ingeschaald naar aanleiding van de gegevens van de vorige school en/of observaties en instaptoetsen en draaien vervolgens mee in het toetsschema van hun eigen leerlijn.

De toetsen worden geëvalueerd en geanalyseerd in Esis en de groepsplannen. Zie verder "Beleidsplan toetsing 16XQ)

	Woordenschat	Lezen	Begrijpend Lezen	Spellen	Rekenen	Begrijpend Luisteren	SOVA
Periode 1							Scol en welbevinden
Periode 2	TAK toets en Peabody-woordenschat toets	DMT-toets en AVI-toets	Cito-toets 3.0	PI-dictee	Cito-toets 3.0	Cito-toets	
Periode 3							Scol en welbevinden
Periode 4	TAK toets en Peabody-woordenschat toets	DMT-toets en AVI-toets	Cito-toets 3.0 (alleen E3)	PI-dictee	Cito-toets 3.0	Cito-toets (alleen E3)	

Figuur 2: Toets overzicht van 1 jaar

6. Planmatig handelen

De leerkracht werkt met een weekplanning die tegelijkertijd functioneert als groepsoverzicht. Deze weekplanning wordt indien nodig aangepast. Op de weekplanning worden de verschillende instructiegroepen vermeld. Daarbij wordt ook de leerstof die wordt aangeboden vermeld. Tevens wordt er vermeld welke leerlingen (al dan niet geclusterd) extra aandacht nodig hebben. De weekplanning correspondeert weer met het groepsplan of IOP.

Functies van de weekplanning/groepsplan zijn:

- Afstemming binnen het onderwijs van één of meer leerlingen in een subgroep binnen de totale groep.
- Bezinningsfunctie: nadenken over inhoud, organisatie en methodiek, gaat ondoordacht en impulsief handelen tegen.
- Overdrachtsfunctie: naar leerkrachten (duo, vervanger, overdracht einde jaar), en ook de overdracht naar begeleidende en bezoekende instanties. Het gaat hier om de vraag: "Wat is er al aan hulp geboden en wat is het resultaat daarvan?".
- Controle op het effect: door acties en resultaten vast te leggen op papier is goed na te gaan wat er is ondernomen. Door wie, wanneer en met welk resultaat.

Aanvullend is er voor de door de onderwijsassistent geboden zorg een aparte map waarin de doelen, het werk en de resultaten daarvan beschreven staan. Ook de informatie over de leerling(en) in deze map correspondeert weer met de weekplanning, het IOP en de groepsplannen.

Onderwijsplannen

In alle groepen wordt gewerkt met onderwijsplannen. Deze worden in een map in de groepen bewaard. In het onderwijsplan staan de aanpak, differentiatie, toetsing, etc. voor een specifiek vakgebied beschreven. Deze onderwijsplannen dragen bij aan een aanpak die in alle groepen toegepast wordt, toegespitst op de schoolbevolking van de Hesselanden.

7. Zorg

Wanneer de resultaten van een leerling gelijk lopen met de ingezette leerlijn op het IOP of het groepsplan, behaalt de leerling het voor het schooljaar gestelde einddoel en hoeven we de voortgang alleen maar in stand te houden. Leerlingen kunnen ook afwijken van een leerlijn. Dan zullen ze niet hun, bij de start bepaalde, einddoel halen. De zorg die daarop volgt staat beschreven in “Procedure leerlingenzorg op locatie Hesselanden”.

In het document “Leerlingen op een basisschool bij een gezinslocatie” zijn de volgende criteria opgesteld van een zorgleerling door het netwerk van basisscholen bij een GLO:

- Als door middel van observatie blijkt dat de leerling niet de gewenste ontwikkeling doormaakt.
- Als de leerling niet de (didactische) groei doormaakt zoals omschreven in het IOP/ groepsplan.
- Als de (methode gebonden) toetsen een daling laten zien in de resultaten bij de evaluatie(zichtbaar in onderwijsplanning in het IOP/groepsplan).
- Als de leerling bij binnenkomst op school in traject zit bij een hulpverlenende instantie. (bv. GGZ, BJZ ed.)
- Als de didactische ontwikkeling trager verloopt dan het geschetste ontwikkelingsperspectief, ondanks voldoende planmatig geboden onderwijs in de klas.
- Als aanpassing van het onderwijsaanbod niet leidt tot verbetering van de leerontwikkeling.
- Als aanpassing in de ondersteuning op sociaal-emotioneel gebied niet leidt tot een beter welbevinden van een kind.
- Als het kind door trauma of hechtingsproblemen niet goed kan meekomen en er een afstemming “naar beneden” noodzakelijk is om weer tot leren te komen.
- Als de ondersteuningsbehoefte van de leerling onvoldoende kan worden afgestemd op de leerling-kenmerken of wanneer de uitgevoerde ondersteuningsbehoefte van de leerling onvoldoende effect oplevert op de leerontwikkeling of de sociaal emotionele ontwikkeling.
- Als factoren in de omgeving in grote mate de ontwikkeling van de leerling belemmeren.
- Als er geen verklaring is voor een belemmerde ontwikkeling van de leerling.
- Als een leerling onvoldoende profiteert van het basisaanbod en/of aanpak dan is er sprake van specifieke onderwijsbehoeften en dus van een zorgleerling.

Deze criteria zijn voor ons leidend.

8. Uitstroom

Op locatie Hesselanden zijn zes mogelijkheden voor wat betreft de uitstroom :

1. De leerling vertrekt van de GLO om (al dan niet vrijwillig) terug te keren naar het land van herkomst.
2. De leerling vertrekt van de GLO met onbekende bestemming (het gezin gaat dan vaak de illegaliteit in).
3. De leerling vertrekt van de GLO omdat het gezin status heeft. De leerling stroomt dan uit naar het regulier onderwijs.
4. De leerling vertrekt vanwege een verandering in de procedure. De leerling stroomt dan uit naar een andere basisschool.
5. De leerling stroomt uit naar het voortgezet onderwijs.
6. De leerling stroomt uit naar het SO of SBO.

Bronnen

Artikel

Vos, N. (2010-2011) *Onderwijs aan nieuwkomers op Interschool, basisschool voor anderstaligen*

Vos, R. de. (2009) *Leerlijnen en Ontwikkelperspectieven in Nieuwkomersgroepen Primair Onderwijs*, www.lowan.nl

GLO-netwerk (2013) *Beschrijving van een 'GLO'-basisschool, Kinderen van uitgeprocedeerde asielzoekers op een gezinslocatie*

Internet

www.cito.nl (toetsen)